

גיליון מס' 431 פרשת בהעלותך
תשפ"א שנה תשיעית

גליון זה יוצא לע"נ
הגאון האדיר ר' גדליה נדל
ב"ר ראובן השל זצוק"ל
ממעתיקי השמועות
נלב"ע ט"ז סיון תשס"ד
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פנינים על הפרשה

ויעש כן אהרון אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר ציווה ה' את משה (ח' ג')

ברש"י: ויעש כן אהרון, להגיד שבחו של אהרון שלא שינה. בסעודת שבת ארע פעם שאחד מבני הבית לא היה זהיר כשפינה את הכלים מהשולחן ושבר כלי. חיך רבינו ואמר: ראיתי פעם בשם חסידים, ששואלים מה רוצה רש"י לומר בדבריו 'להגיד שבחו של אהרון שלא שינה', וכי באהרון הכהן, שזכה להיות מגדולי הדור, היינו חושדים שישנה מדיבור של הקב"ה? אלא הכוונה, שלא היה זריז מדי, ומרוב מהירות וזריזות לקיים המצווה גרם לשפוך השמן על הרצפה... רק היה זהיר והדליק בניחותא שלא לשנות כהוא זה. ובמעלת הזריזות וגנות העצלות קבע רבינו פרק מיוחד בספרו אורחות יושר (סימן ט') וכותב שם מספר הברית, שיש חיה אחת שנקראת עצל על שם עצלותה, והיא (הבעל חיים) העצל והשכל מכל בעלי החיים, אינו משתמר להניצל מאויביו אף אם יראה קמיו מנגדו, ומהלכו דומה לרחישה, כל היום כולו לא ילך יותר משבעים אמה, וכאשר ירצה לעלות באילן לטרוף (לתלוש) עליו, ירחוש ב' או ג' ימים ואז ישב עליו ג' וד' חדשים, ואחר כך ישמיט עצמו על הארץ, ורוחש והולך ב' או ג' שבועות עד הגיעו אל אילן אחר, והקב"ה עושה עמו חסד שמתעכב מאכלו בבטנו חודש ימים ויותר, והוא יכול לחיות חודש ימים ויותר בלי אכילה והוא אינו שותה כל ימיו וכו', ואליו נדמו העצלים...

יפה מראה

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח וגו' (ט' י"ג)
דברים נוראים על המבטל את מצות קרבן פסח, כותב כאן בעל הטורים: "ובדרך - ד' במסורה.

"הכא.
"ואיך וילך בדרך אביו ובדרך אמו ובדרך ירבעם בן נבט' (מ"א כב, ג).
"ובדרך חטאים לא עמד (תהלים א, א).
וזהו "ובדרך" לא היה וחדל לעשות הפסח, שעושה כדרך שעשה ירבעם שהלך בדרך חטאים שבטל הקרבנות והחטיא את ישראל. גם זה שאינו בדרך ומבטל לעשות הפסח."

תמונה נדירה: יהודים יקרים שהגיעו בחודש ניסן למעונו של רבינו, עם גדי עיזים בלי מום, והציעו לו להתמנות על הגדי לקרבן פסח, אם נזכה ויבנה בית המקדש בב"א.

"ויהי בנסוע הארון" (י, לה).

מעשה בבית כנסת של בני ספרד, שהגיעו המתפללים לתפילת מנחה של שבת, ובהגיע עת קריאת התורה, הופתעו להיווכח שאי אפשר לפתוח את ארון הקודש. לארון היו שני מנעולים ודלתות. האחד היה בצורה של רב-בריח, ולאחר מכן הותקנו סורגים, וגם עליהם היה מנעול, והמפתח של הסורגים לא היה בנמצא. כדי להביא את המפתח, יש ללכת לביתו של הגבאי, והדבר יארך לפחות כעשרים דקות, וכמובן שהיתה בכך טירחא דציבורא גדולה מאוד.

התדיינו המתפללים מה לעשות, תלמיד-חכם אחד שנוכח שם הציע להם שכדי למנוע את הטירחא דציבורא, יקראו הפעם בתורה מבעד לסורגים. דהיינו, שכיוון שמדובר בספר של עדות המזרח, שבזמן הקריאה הספר עומד על הבימה, ולא מונח כמנהג האשכנזים, הרי אפשר לפתוח את הספר מבעד לסורגים, ולקרוא בו כך, גם מבלי לפתוח את הסורגים עצמם. העצה התקבלה בקרב המתפללים, עד שבא יהודי אחד וטען שלקחו ממנו את מצות ההוצאה וההכנסה של ספר התורה... 'קניתי את המצוה בכסף מלא, אמר, ועכשיו כשיקראו בתורה מבעד לסורגים, לוקחים ממני את המצוה'.

הת"ח הנ"ל ניסע להרגיעו, ואמר שמן הסתם הגבאים יהיו מוכנים לתת לו את המצוה הזו חנם אין כסף בשבת הבאה, אבל האיש הפתיע שוב את כל המתפללים ואמר שלא לחינם קנה את המצוה דווקא בשבת זו, אלא משום שאשתו צריכה עתידה ללדת בקרוב, ומצות הוצאה-והכנסה יש בה סגולה רבה, כמבואר בכמה מקומות, ובשבוע הבא יתכן ואשתו כבר תהיה בעז"ה לאחר לידתה.

כאשר הת"ח הציג את הענין בפני רבינו שליט"א, אמר לו רבינו שהגדר במצות הוצאה-והכנסה והוצאה של ספר התורה, אינה רק בפתחתה המוחלטת של ההיכל, והוצאתו של הספר משם, כפי שאכן עושים בכל פעם, אלא כאשר באמצעותה מתאפשר לקרוא בתורה, ואם על ידי פתיחתה של דלת הרב-בריח, וסידורו של הספר מעבר לסורגים, אפשר יהיה לקרוא, גם כך נחשבת מצות הוצאה-והכנסה, ולכן האיש שרכש את המצוה, יפתח את הדלת הראשונה של ההיכל, ויקיים בכך את המצוה.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושו"ת מרבינו.

”המקור שהביא רבינו להציל את המלכה מעונש החוק”

סיפור הרב יעקב גליס: הגאון רבי יהושע לייב דיסקין מבריסק ז”ע כתב מכתב להרב חיים נחום [אפנדי] זצ”ל רבה הראשי של מצרים בבקשה לברר משהו בענין התרת עגונה, ולא נענה. בראותו שלא הגיע תשובה למכתבו, כתב מכתב שני. כעבור זמן מה הגיע מכתב שבו מתנצל רבה של מצרים, שלא ענה על המכתב הראשון, היות והיה עסוק בבית מלך מצרים (אביו של פארוק המלך פואד) הגאון חשש שמא ישנה גזירה על היהודים במצרים ולכן עסוק הרב בבית המלך, שיגר אליו מכתב לדעת מה זה ועל מה זה. הרב ענהו גופא דעובדא הכי הוה, המלך והמלכה טיילו בגינת ביתן המלך ליד המעיין, ופרץ ביניהם ויכוח על רצון המלכה להתרחץ במעיין, המלך התנגד בהדגישו ג’ פעמים את התנגדותו, ולמרות זאת התרחצה המלכה במעיין.

סיפור המעשה הגיע לאזני השרים הקרובים למלכות, רגזו ותבעו מהמלך לנהוג על פי חוקת מצרים - ממרה פי המלך ג’ פעמים דינו כמורד במלכות. בהדגישם שאם המלך לא יכבד את חוקי המלוכה כאשר יש לו נגיעה אישית, ימרדו בו ויהרגו אותו, בנתנם למלך פסק זמן של ג’ חדשים. המלך בא במבוכה כי לא ידע לשית עצות בנפשו.

בחר המלך ג’ אנשים, האחד רבה של מצרים, השני נוצרי, והשלישי מוסלמי. סגרם בבית מיוחד על מנת שיעיניו בדבר למצוא מוצא להצלתה כאשר שוחררנו לכמה שעות מצאתי את שני המכתבים של הגאון ועניתי לו מיד.

כאשר קיבל הגאון את מכתבו של הרב, השיב לו מיד שעל פי חז”ל אפשר למצוא עצה להצלתה וציין מאמר חז”ל. (המספר לא זכר איזה מאמר חז”ל ציין הגאון ועיין בסוף הסיפור בשם הגאון רבי חיים קניבסקי שליט”א לאיזה מאמר ציין הגאון).

רבה של מצרים, בקבלו את המכתב, התעמק בסוגית הגמרא בעיון רב, עד שהצליח להבין כוונת הגאון על פי ההלכה, האומרת: הנודר לא לשתות מים, המים אסורים עליו אם הם עומדים כגון בחבית או בבור, אבל הנודר לא לשתות ממימי מעיין מותר לו לשתות כי אנו אומרים מים הראשונים אזדו להו, ואלו מים חדשים, ומהם לא נדר.

כמו כן המלך אסר על המלכה להתרחץ במי המעיין, כאשר המלכה אמרה שנית שרצונה להתרחץ והמלך ענה ”לא”, הרי לא על אותם המים ענה את ה”לא” כי הרי מים הראשונים אזדו להו, נמצא שאין כאן ג’ פעמים ”לא” על אותו הדבר, אלא זה כשלשה דברים נפרדים, ועל כל אחד אמר המלך רק פעם אחת ”לא”. יעץ הרב למלך לטעון טענה זו לפני השרים, הטענה נתקבלה והגזירה נתבטלה. כאשר נודע למלך מפי הרב שהגאון מבריסק יעץ לו זאת, כתב לו מכתב תודה בצירוף מדליה לאות הוקרה. הגאון החביא את המדליה באחת ממגירותיו. לאחר הסתלקות הגאון מצאו במגירה את המדליה ולא הבינו פשר הדבר, עד שרבה עד שרבה של מצרים סיפר את השתלשלות העניין. רציני לדעת מקור הדין הנ”ל וחקרתי בענין, חשבתי שהכוונה לדברי הר”ן בנדרים (דף מ”ז ע”א ד”ה קונם) ”ואי אמר בית זה ונפל וכו’ דכיון דנפל אזדא” ועיין גמרא שבת קכ”א ע”ב וביצה לט ע”א ועיין בירושלמי ברכות פ”ו ה”א דף מג ע”ב, ובגמרא עירובין מה ע”ב).

כאשר שאלתי את פי הגאון רבי חיים קניבסקי שליט”א, ענה לי עיין בגמרא בכורות דף נה ע”א. אך לאחר מכן קיבלתי גלויה מהגאון הנ”ל כתובה בזו הלשון: ”עיין ירושלמי שבועות פ”ג ה”א ומגמרא בכורות נה א שהשבתי אין ראייה, אלא יש לציין ע”ז מז א’ עכ”ל הגאון.

(תפארת בנים)

הערות הקוראים

אייר תשפ”א

מאד נהניתי מה”דברי שי”ח” של חג הפסח. ברצוני להביא פה הנהגה מיוחדת של בנו של בעל הפרדס, שיש לזה שייכות למעשה הנורא שהובא שם בדברי שי”ח, שבחור צעיר נפטר וכששאלו את מרן שליט”א מה לעשות ולהתחזק, אמר שילמדו מסכת מועד קטן, ואח”כ התברר שהבחור התחיל ללמוד מסכת זו (כי רצה לעשות סיום בערב פסח) ונפטר באמצע לימוד המסכת. ובכן בספר אור השנים (שהו”ל הרב יצחק אוהב ציון) לבעל הפרדס שמרן שליט”א מצאצאיו, בסוף הספר מובא הספד והנהגות מהגאון רבי מרדכי הלוי עפשטיין (שהוא בנו של בעל הפרדס ואיתא שם, שהי’ גם צי”ע) וז”ל כשהי’ נפטר איזה למדן הי’ שואל ודורש מידותיו הטובים. ואם היה מניח באמצע מסכתא ולא הניחוהו בחייו לגומרה, הי’ מסיים אותה ממקום שהניח. עכ”ל ויכול להיות שהפשט בזה, שחסר בזה, כבוד למסכתא שהתחילוה ולא גמרוה, ולכן הקפיד לגומרה, ואולי גם בזה מועיל יותר לעילוי נשמה.

ויהי רצון שנזכה להרבות כבוד התורה כראוי

תודה רבה על הכל

מנשה מועלם

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי ”קהילות” ו”נדדים פלוס” בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן ’קופות נוספות’ ובחיפוש ’דברי שי”ח’, או בטלפון:

נדדים פלוס 03-7630585 שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה- 4310